

Møter med referansegruppen

Utenriksdepartementet nedsatte en egen referansegruppe som skulle gi innspill til Utvalget underveis. Referansegruppen har bestått av representanter fra politiske partier, fagbevegelse, arbeidsgiverorganisasjonene, foretak, ulike interesse organisasjoner og fagetater.

Utvalget har totalt arrangert seks halvdagsmøter med referansegruppen, 3 i 2010 og 3 i 2011. Utvalgets leder og sekretariat har deltatt på samtlige møter, og flere av utvalgets øvrige medlemmer har også deltatt.

De to første møtene var lukket, mens de andre møtene har vært åpne for publikum. Innlegg og lysark som er presentert på møtene er i den grad det har vært mulig blitt lagt ut på våre nettsider.

1. **"EØS-avtalen – virkninger for norsk økonomi og arbeidsliv"**. Innledninger ved: Stein Reegård (LO), Espen Søylen (NHO), Liz Helgesen (Unio), Jarle Hammerstad (HSH), Ørnulf Kaster (YS) og Charlotte Demeer Strøm (Rederiforbundet). LO var vertskap.
2. **"Ikke statlige aktører og lobbyarbeid"**. Innledninger ved: Kjell A. Eliassen (BI), Harriet Berg (Telenor), Nikolai Astrup (Høyre), Jardar Flaa (Det norske Arbeiderparti), Åse Erdal (KS), Trond Davidsen (Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening), Paal Frisvold (Bellona), Trine Radmann (NHO) og Tor Jørgen Mentzoni Lindahl (LO). NHO var vertskap.
3. **"EØS og norsk energi, miljø og klimapolitikk"**. Innledninger ved: Dag Harald Claes (UiO), Ole Gunnar Austvik (HiL), Per Anker-Nilssen (NHO), og Håvard Vaggen Malvik (Statkraft), Hans Christian Bugge (UiO), Agnethe Dahl (Miljøverndepartementet) (forfall), Anders Larsen (Norges Naturvernforbund) og Anne Lill Gade (Jotun). Møtet fant sted ved Universitetet i Oslo.
4. **"EØS-avtalen og regional og distriktpolitikk"**. Innledninger ved: Harald Baldersheim (UiO), Helge Eide (KS), Sverre Mauritzen, Merete Mikkelsen (Vest-Norges Brusselkontor), Nina Ramstad Aatlo (KS), Arve C. Skjerpen (Kommunal og regionaldepartementet) og Magnar Ødelien (Innovasjon Norge). KS var vertskap.
5. **"EØS-mat, helse og landbrukspolitikk"**. Innledninger ved: Frode Veggeland (NILF), Gisken Thoen (Mattilsynet), Heidi Langaas (EU-delegasjonen), Christian Anton Smedshaug (Norges bondelag), Roald Gulbrandsen (NHO Mat og drikke) og Bjørn Strøm (Norsk landsbrukssamvirke). Veterinærinstituttet var vertskap.
6. **"Innspill på oppløpet"**. Samtlige medlemmer i referansegruppen ble invitert til å gi innspill.

Innspill til utvalget

Utvalget oppfordret både referansegruppemedlemmer og andre berørte aktører til å komme med innspill til vårt arbeid underveis. Vi ønsket ulike typer innspill gjerne rapporter, evalueringer og undersøkelser som er relevante for utvalgets arbeid, eller ulike vurderinger eller synspunkter. Dersom det har vært naturlig og hensiktsmessig har vi lagt disse ut på hjemmesiden. Her finner du noen av de innspillene vi har fått hittil:

- [Nei til EU \(landbruk\) 14.7.2011 \(PDF\)](#)
- [Nei til EU \(fiskeri\) – 10.05.11 \(PDF\)](#)
- [Mattilsynet – 25.03.11 \(PDF\)](#)
- [HSH – 21.03.11 \(PDF\)](#)
- [Østlandssamarbeidet 02.03.11 \(PDF\)](#)
- [Europabevegelsen 25.02.11. \(PDF\)](#)
- [Nei til EU \(kommuner og lokalpolitikk\) – 08.02.11 \(PDF\)](#)
- [KS – 18.01.2011 \(PDF\)](#)
- [LO – 01.12.10 \(PDF\)](#)
- [Forbundet for Ledelse og Teknikk – 01.12.10 \(PDF\)](#)
- [Handel og Kontor 15.11.10 \(PDF\)](#)
- [Sørlandets Europakontor 01.11.10 \(PDF\)](#)
- [Postkom – 29.10.10 \(PDF\)](#)
- [Norsk Lokomotivmannsforbund – 29.10.10 \(PDF\)](#)
- [Norsk nærings og nytelsesmiddelsarbeiderforbund – 29.10.10 \(PDF\)](#)
- [EL & IT Forbundet – 29.10.10 \(PDF\)](#)
- [Norsk Transportarbeiderforbund 28.10.10 \(PDF\)](#)
- [Nei til EU \(oversikt publikasjoner\) – 21.10.10 \(PDF\)](#)
- [Likestillings- og diskrimineringsombudet – 14.10.10 \(PDF\)](#)
- [Fagforbundet – 11.10.10 \(PDF\)](#)
- [Fellesorganisasjonen – 05.10.10 \(PDF\)](#)
- [Fellesforbundet – 23.09.10 \(PDF\)](#)
- [Næringslivets hovedorganisasjon - 12.07.10 \(PDF\)](#)
- [Nei til EU – 20 spørsmål – 21.04.10 \(PDF\)](#)
- [Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon – 26.03.10 \(PDF\)](#)

Utvalgets bidrag til kunnskapsbasert debatt:

I mandatet heter det at utvalget skal stimulere til en kunnskapsbasert debatt. Utvalget arrangerte derfor vinteren og våren 2011 en serie på 10 åpne debattmøter, kalt ”Utenfor & Innenfor: Norge og EU”. Møteserien var et samarbeid med Stiftelsen Fritt Ord og Litteraturhuset.

Formålet med møtene var å fremme en inkluderende og kunnskapsbasert debatt om norsk europapolitikk. Hensikten har ikke vært å reise en debatt om ja eller nei til norsk medlemskap i EU, men å belyse og diskutere den tilknytningsform Norge har til EU.

Møteserien var landsdekkende møteserie, syv møter ble avholdt på Litteraturhuset i Oslo, mens de tre resterende ble avholdt i Tromsø (Hovedbiblioteket), Trondheim (NTNU Dragvold) og Bergen (Bergen Kunstmuseum).

Møtet i Trondheim ble støttet av Vitenskapsåret, mens møtet i Bergen var i samarbeid med De nordiske mediedager. Det siste møtet i Oslo var i samarbeid med Litteraturhuset og Utenriksdepartementets Refleks-prosjekt.

Møtene har vært gratis og de bredt annonsert i Aftenposten, Klassekampen og regionale aviser. En egen folder som informerte om hele serien ble produsert og distribuert bredt.

Møteserien samlet flere tusen publikummere. Dessverre var det behov for å stenge dørene på flere av møtene i god tid før møtestart. Alle møtene ble ”streamet” og har vært gjort tilgjengelige i opptak på våre nettsider. Flere tusen har fulgt sett møtene direkte eller i opptak via nettet.

Debattmøtene vakte også oppsikt og fikk bred dekning i TV og media. Flere kronikker og innlegg ble trykket som et direkte eller indirekte resultat av serien.

Til sammen har 41 forskjellige fagpersoner, aktører og kommentatorer på denne måten gitt forberedte innspill til utvalget. Adskillig flere har deltatt fra salen.

Tema for møtene var:

1. ”EØS- og folkestyret”. Deltakere: Erik Oddvar Eriksen (ARENA, UiO), Øyvind Østerud (UiO), Janne Haaland Matlary (UiO), Hallvard Bakke og Kristin Clemet (Civita). Ordstyrer: Fredrik Sejersted

2. ”Europa og norsk identitet”. Deltakere Thomas Hylland Eriksen (UiO), Iver Neumann (NUPI), Gunnar Skribekk (UiB), Cathrine Holst (UiO) og Nils Rune Langeland (UiS). Ordstyrer: Fredrik Sejersted

3 ”EU-retten i norske domstoler 1994-2010”. Deltakere: Halvard Haukland Fredriksen (UiB), Sven Ole Fagernæs (Regjeringsadvokat), Siri Teigum (advokatfirmaet Thommessen) og Ingse Stabel (Høyesterett). Ordstyrer: Fredrik Sejersted

4 ”EU og norsk fiskeripolitikk”. Deltakere: Torben Foss (PwC), Peter Holm (Fiskerihøgskolen), Svein Ove Haugland (Råfisklaget) og Egil Sundheim (Eksportutvalget for fisk). Ordstyrer: Liv Monica Stubholt

5 ”Lobbynasjonen Norge”. Deltakere: Kjell Eliassen (BI), Oda Sletnes (Norges EU-ambassadør), Harriet Berg (Telenor) og Dag Harald Claes (UiO). Ordstyrer: Fredrik Sejersted

6 ”EU og norsk forskning og utdanning”. Deltakere :Åse Gornitzka (UiO), Meng-Hsuan Chou (UiO), Torbjørn Digernes (NTNU), Unni Steinsmo (SINTEF) og Erik Yssen (forskningsråd ved Den norske EU-delegasjonen). Ordstyrer: Peter Arbo.

7 "Norge som energinasjon og EU/EØS". Deltakere: Dag Darald Claes (UiO), Ole Gunnar Austvik (HiL), Trygve Refvem og Hans Henrik Ramm. Ordstyrer: Liv Monica Stubholt

8 "Europeiseringen av norsk innvandringspolitikk". Deltakere : Jan Paul Brekke (ISF), Line Eldring (Fafo), Erna Solberg (Høyre) og Pål K. Lønseth (Ap, statssekretær i justisdepartementet). Ordstyrer: Fredrik B. Finstad.

9. "Norske mediers dekning av forholdet til EU". Deltakere: Tore Slaatta (UiO), Alf Ole Ask (Aftenposten), Kjetil Wiedswang (DN) og Thomas Vermes (ABC nyheter). Ordstyrer: Ulf Sverdrup

10. "Hardtalk" mellom professor og utvalgsleder Fredrik Sejersted og utenriksminister Jonas Gahr Støre (Ap) om Norges forhold til EU, med kommentar fra Magnus Takvam (NRK). Ordstyrer: Liv Monica Stubholt.

I tillegg til disse møtene har Utvalgets leder, medlemmer i utvalget og leder for sekretariatet gitt en et høyt antall foredrag og presentasjoner for ulike organisasjoner, partier og institusjoner. Dette har gitt en god anledning til å bli kjent med utredningen underveis og gjort det lett å gi innspill og synspunkter direkte til vårt arbeid.

Eksterne utredninger

For å sikre et solid faglig og forskningsmessig grunnlag har Utvalget innhentet et sett med eksterne delutredninger.

Valg av tema for disse rapportene er ikke dekkende for utvalgets mandat, men representerer ulike områder der Utvalget har ønsket å innhente vurderinger og kompetanse.

Ved valg av utredere har vi lagt vekt på å finne forskere eller fagekspertter som har arbeidet og publisert på feltet i en viss tid, og som kunne være villig til å løse oppgaven innenfor knappe økonomiske og tidsmessige rammer.

Rapportene er skrevet på oppdrag for Europautredningen, men innholdet i rapportene er forfatternes ansvar og representerer ikke nødvendigvis utvalgets vurderinger og synspunkter.

De eksterne utredningene er blitt publisert forløpende i en egen rapportserie. Publikasjonene har vært gratis tilgjengelig på våre nettsider eller i papir.

Det er samlet sett innhentet 21 ulike eksterne utredninger og 28 forfattere har bidratt. Rapportene varierer noe i stil og omfang, men i sum representerer dette et svært omfattende og innholdsrikt materiale på nær 1000 sider.

Flere av publikasjonene har fått stor oppmerksomhet og gitt god dekning i media. Publikum og andre er invitert til å gi kommentarer og synspunkter på de ulike rapportene underveis. På noen områder har det kommet skriftlige innspill, disse er da publisert på Utvalgets nettsider.

Flesteparten av rapportene analyserer virkninger på ulike politikkområder i Norge, mens noen også analyserer rettslige og forvaltningsmessige virkninger.

I mandatet heter det at Utvalget skal innhente bidrag fra sør. Vi har derfor valgt å innhente en utredning fra Marokko ved Boutaina Ismaili Idrissi. I sin rapport analyserer og sammenligner hun Marokkos avtaler med EU med EØS og andre tredjelandsavtaler.

Vi har også innhentet en egen utredning fra hver av EFTA/EØS partnerne Island og Liechtenstein, samt en utredning som analyserer hvordan EØS-avtalen sees på i et perspektiv fra EU. En utredning belyser også nordisk samarbeid og EØS.

Nedenfor er listen med publiserte delutredninger:

- 1. Morten Egeberg og Jarle Trondal, "Forvaltningsmessige konsekvenser av EØS/EU – Sentraladministrasjonen norsk og europeisk".**
- 2. Thomas Hylland Eriksen og Iver B. Neumann, "Norsk identitet og Europa".**
- 3. Halvard Haukeland Fredriksen, "EU/EØS-rett i norske domstoler".**
- 4. Torben Foss, "Analyse av Norges avtaler og samarbeid med EU på fiskeriområdet".**
- 5. Kjell A. Eliassen og Pavlina Peneva, "Norwegian Non-Governmental Actors in Brussels 1980 – 2010, Interest Representation and Lobbying".**
- 6. Åse Gornitzka og Meng Hsuan Chou "Den femte frihet og Kunnskapens Europa – konsekvenser for Norge".**
- 7. Eiríkur Bergmann, "Iceland and the EEA, 1994-2011".**
- 8. Ole Gunnar Austvik og Dag Harald Claes, "EØS-avtalen og norsk energipolitikk".**

9. Frode Veggeland, “Norges forhold til EU på mat- og landbruksfeltet”.
10. Jan-Paul Brekke, “Migrasjon og integrasjon: Norges tilknytning til EU”.
11. Tore Slaatta, “Fortiet, forsinket og forvrengt? Norske mediers dekning av forholdet til EU”.
12. Thorsten Borring Olesen, “Den europeiske utfordring. EU, EØS og nordisk samarbejde - i historisk belysning”
13. Kjetil Wiedeswang og Per Elvestuen, “plux. Hovedsakelig harmløs. Den norske modellen i Brussel”.
14. Hans Chr. Bugge, “EØS-avtalens rolle og betydning på miljøvernområdet”.
15. Erling Hjelmeng og Lars Sørgard: Konkurransopolitiske virkninger av EØS avtalen
16. Christophe Hillion: Integrating an outsider -An EU perspective on relations with Norway
17. *Tore Mydske: EØS og finansmarkedet*
18. *Christian Frommelt and Sieglinde Gstöhl: Liechtenstein and the EEA: the Europeanization of a (very) small state*
19. *Boutaina Ismaili Idrissi: Analysis of Morocco-European Union partnership within the framework of the Advanced Status: Main features and challenges*
20. *Kristine Offerdal: EU, EØS og nordområdene*
21. *Elin Boasson: Norsk miljøpolitikk og EU EØS-avtalen som inspirasjonskilde og maktmiddel*

(I kursiv – er i produksjon)